

**UNIVERSITATEA „AUREL VLAICU” DIN ARAD
ȘCOALA DOCTORALĂ INTERDISCIPLINARĂ
PROGRAMUL DE DOCTORAT „TEOLOGIE EVANGHELICĂ”**

**Credința ca acțiune concretă în contextul unei teologii
politice, sociale și publice. Implicații asupra construcției și
reconstrucției sociale dintr-o perspectivă evanghelică**

Rezumatul tezei de doctorat

Coordonator științific:

Prof. Univ. Dr.Dr. Habil. Corneliu C. SIMUȚ

Drd. Laurențiu PETRILA

Arad

2025

Cuprins

Introducere	5
Cadrul și Metodologia Cercetării	7
Originalitatea și actualitatea subiectului	9
Obiectivele cercetării	11
Stadiul actual al cercetărilor și implicațiile acestora pentru studiul de față	12
Capitolul 1. Punct de pornire sau extras analitic privind acțiunile sociale ale creștinilor	15
Fundamentele biblice ale acțiunii sociale	15
Incursiuni și exemple privind acțiunea publică	28
Excurs analitic privind modelarea societală prin trăire creștină: etica protestantă și spiritul capitalismului	34
Capitolul 2. Recenzia literaturii de specialitate: sursele de informare ale lucrării și analiza studiilor privind teologia în spațiul public	54
Actualitatea și resurgența religiei în spațiul public	54
Abordări privind acțiunea creștină în arena publică: teologie socială, teologie politică și teologie publică	65
<i>Teologie Socială sau introducere în etica Bisericii de Răsărit</i>	67
Teologie Politică	71
Teologie Publică	78
Teologia publică: definiție, caracteristici și abordări	85
Teologia slujirii aproapelui sau Teologia nevoilor – Vladimir Ghika	89
Etica socială	89
Implicarea socială în tradiția penticostală	90
Abordarea interdisciplinară: nevoie și justificare	98
Stadiului actual al cercetării privind filantropia și asistența socială românească	106
Capitolul 3. Evanghelisticii în spațiul public	110
Fenomenul mișcării penticostale la nivel global	110
Apariția și răspândirea mișcării penticostale în România	112
Resurgența religiei și implicațiile acesteia pentru spațiul public internațional	116

<u>Miscările evanghelice și societatea românească: convergențe și divergențe.....</u>	135
<u>Rolul ideilor religioase: Evanghelicii din România și vizibilitatea lor publică.....</u>	138
<u>Exemplu de acțiune politică: de la consilier local, viceprimar de municipiu, mandate de parlamentar, la secretar de stat.....</u>	146
<u>Capitolul 4. Dimensiunea educațională și socială ale evanghelicilor în arena publică.....</u>	152
<u>Implicațiile educației confesionale evanghelice din România.....</u>	152
<u>Învățământul universitar evanghelic.....</u>	152
<u>Învățământul preuniversitar evanghelic.....</u>	186
<u>Capitolul 5. Etica și responsabilitatea socială evanghelică față în față cu gap-ul statal: de la nevoi acute și cronice la soluții marginale de succes: fundații, ONG-uri și licăriri de speranțe sociale și societale.....</u>	211
<u>Căminul Felix.....</u>	211
<u>Modele și proiecte de recuperare a demnității umane prin intermediul valorilor creștine.....</u>	218
<u>Organizația Teen Challenge.....</u>	218
<u>Model de bune practici din lumea ortodoxă: Centrul de zi „Izvorul Tămăduirii”.....</u>	229
<u>Asociația „Crucea albastră”.....</u>	237
<u>Soluții pentru redobândirea libertății: Traficul de persoane și proiectul Next Steps.....</u>	252
<u>De la privare de libertate la un model de reintegrare a libertății.....</u>	261
<u>Fenomenul Dumbrava.....</u>	271
<u>Centrul de zi pentru romi de la Dumbrava.....</u>	288
<u>Model de intervenție socială și educațională în colonia romilor: studiu de caz Școala privată creștină pentru rromi de la Tinca.....</u>	292
<u>Biserica în rol de societate civilă: de la acțiuni social politice evanghelice la un model de acțiune ecumenică: Familia Bodnariu și chestiunea Bamevernet sau cum să învingi corectitudinea politică absurdă.....</u>	308
<u>Biserica și spațiul public sau relația dintre stat și biserică.....</u>	311

Introducere

Această teză de doctorat investighează modul în care credința creștină, în special în spațiul evanghelic românesc, cu accent pe penticostalism, este tradusă în acțiune socială, politică și publică concretă și în ce fel o asemenea acțiune contribuie la construcția și reconstrucția socială. Ea propune un model de teologie publică care transcende dichotomia dintre retragerea sectară și acomodarea seculară, pledând pentru o prezență publică distinctivă și transformatoare.

Pornind de la constatarea că mișcarea evanghelică din România a manifestat inițial o prezență timidă în afara zidurilor bisericii, din cauza restricțiilor comuniste și, ulterior, a dezacordurilor interne de direcție, cercetarea se întreabă în ce măsură evanghelicii, în special penticostalii, pot și reușesc să funcționeze ca actori sociali, culturali și politici în societatea românească contemporană. Biserica Penticostală atât la nivel global cât și la nivel național se bucură de cea mai mare creștere din istoria ei, dar și de cea mai mare creștere din rândul cultelor creștine. Dacă la începuturi, penticostalii din România erau în afara legii și făceau eforturi considerabile pentru recunoașterea lor de către autorități, astăzi Biserica Penticostală din România se bucură de drepturi și libertăți precum orice alt cult religios. În sensul acesta considerăm că este de o importanță majoră înțelegerea și contabilizarea impactului și implicațiilor penticostalilor în spațiul public.

Premisa centrală este că există o relație de interdependență între credințele și valorile asumate și practicate de o comunitate religioasă și tipul de societate care se structurează și evoluează în timp în jurul acesteia. Pe această bază, ipoteza de lucru este că penticostalismul românesc exercită o influență socială și politică specifică, participând în mod semnificativ la reconfigurarea valorilor, identităților și tiparelor culturale în contextul societății românești contemporane.

Teza susține că Evanghelia nu poate fi redusă la o spiritualitate strict verticală, privată, ci comportă o dimensiune politică, socială și, în cele din urmă, publică, prin chemarea la o viață concretă, orientată pe orizontală. În consecință, Biserica este înțeleasă ca având mandatul de a funcționa într-un parteneriat public-privat pentru construcția unei infrastructuri etice pe care statul, de unul singur, nu o poate furniza. Contextul postcomunist, tranziția prin care trece România, face și mai dificilă sarcina reflecției teologice în ceea ce privește raportul dintre biserică și societatea politică în

complexitatea lui istorico-eschatologică. Este mai important ca niciodată ca Biserica să înțeleagă ca implicarea sau rolul ei în societate poate avea efecte mult mai benefice și corective decât școli, legi și penitenciare la un loc.

Etapele cercetării doctorale

Cercetarea doctorală se desfășoară în trei etape majore, corespunzătoare principalelor secțiuni ale tezei.

Prima etapă: Fundamente biblico-teologice (cap. 1–2).

Primul capitol stabilește fundamentele biblice ale acțiunii sociale creștine, pornind de la texte-cheie din ambele Testamente (Imago Dei, imnul kenotic din Filipeni 2, etica paulină a responsabilității reciproce, porunca radicală a iubirii aproapelui). Se arată că spiritualitatea autentică se manifestă prin dragoste practică, solidaritate și purtarea poverilor celuilalt. Aceste idei sunt articulate cu ajutorul exegezei și al eticii teologice contemporane, care subliniază structura kenotică și cruciformă a eticii creștine.

Al doilea capitol oferă o trecere în revistă sintetică a literaturii de specialitate privind teologia socială, politică și publică, inclusiv teologia socială ortodoxă, teologia politică clasică, teologia publică, etica socială și tradiția specifică a implicării sociale penticostale. Este abordată, de asemenea, actualitatea și resurgența religiei în spațiul publicsecular (de exemplu, în dialog cu Jürgen Habermas) și se argumentează necesitatea unei abordări declarate interdisciplinare care integrează perspective din sociologie, antropologie, filosofie și științe politice, considerate esențiale pentru înțelegerea complexității fenomenului religios contemporan.

A doua etapă: Evanghelicii în spațiul public românesc (cap. 3).

În cel de-al treilea capitol se examinează prezența evangelicalilor în spațiul public românesc, contextualizată în fenomenul global al resurgenței religioase. Este documentată creșterea spectaculoasă a mișcării penticostale, de la aproximativ un milion de adepți la începutul secolului XX la peste 640 de milioane în prezent. Capitolul se focalizează apoi asupra apariției și dezvoltării acesteia în România,

plasându-i pe evanghelici în contextul mai larg al tranziției sociale postcomuniste. În România, Biserica Penticostală reprezintă a patra confesiune ca mărime, cu peste 360.000 de membri oficiali și peste 3.000 de lăcașuri de cult, majoritatea construite după 1989. Sunt analizate aspectele sociale ale tranziției, vocea Bisericii, convergențele și divergențele dintre mișcările evanghelice și societatea românească, precum și tensiunea dintre potențialul numeric al comunității și vizibilitatea sa publică limitată. O secțiune distinctă este dedicată unui exemplu de acțiune politică și anume traiectoria unui politician evanghelic reprezentativ, urmărit printr-o succesiune de mandate locale și naționale.

A treia etapă: Dimensiuni educaționale și sociale și studii de caz de reconstrucție socială (cap. 4–5).

Al patrulea capitol investighează dimensiunea educațională și socială a evanghelicilor români în spațiul public, în special dezvoltarea educației confesionale evanghelice la nivel universitar și preuniversitar și rolul noii Școli Doctorale Evanghelice. Teza prezintă în detaliu structurile instituționale, planurile de învățământ și interacțiunea dintre instituțiile de educație penticostale și sistemul de învățământ de stat. Această infrastructură educațională, care deservește peste 5.000 de elevi în fiecare an și include sute de cadre didactice, reprezintă o contribuție substanțială la peisajul educațional românesc, oferind o alternativă viabilă la modelul secular dominant.

Al cincilea capitol constituie un amplu inventar analitic (explicit neexhaustiv) al proiectelor evanghelice și ecumenice de reconstrucție socială: fundații, ONG-uri și inițiative comunitare care lucrează în domenii precum îngrijirea orfanilor (Căminul Felix), recuperarea din adicții (Teen Challenge, Crucea Albastră), asistență socială și reintegrare pentru foști deținuți (Centrul „Onisim”), munca în comunitățile de romi (Dumbrava, școala creștină din Tinca) și proiecte privind reabilitarea dependenților (Next Steps).

La acestea se adaugă o prezentare a cazurilor publice de mare vizibilitate, cum este cazul familiei Bodnariu și controversa legată de Barnevernet care au demonstrat faptul că evanghelicii pot colabora într-un mod fructuos cu restul grupelor confesionale în lupta împotriva abuzurilor seculare. Aceste inițiative ilustrează capacitatea bisericilor de a funcționa ca societate civilă activă, acționând pentru

protejarea copiilor și a persoanelor neajutorate atât prin acțiuni politice, cât și prin oferirea de servicii sociale complementare sau chiar superioare celor oferite de stat.

Limitările cercetării

Lucrarea se concentrează asupra mediului evanghelic din România cu un accent pronunțat pe penticostalism, datorită atât creșterii sale numerice și vizibilității sociale sporite, cât și familiarității directe a autorului cu acest context. Adventiștii și mișcările carismatice sunt menționate, dar nu sunt tratate sistematic, în parte pentru că statutul lor instituțional în România este mai ambiguu și depășește sfera principală a cercetării. Această limitare restrânge concluziile care pot fi trase, dar a permis o mai bună aprofundare a subiectului.

În cadrul trecerii în revistă a literaturii de specialitate, o subsecțiune distinctă este dedicată stadiului actual al cercetărilor privind filantropia și asistența socială în România. Teza identifică și sistematizează principalele direcții ale studiilor existente, folosind această „cartografiere” pentru a-și poziționa capitolele empirice ca o contribuție analitică ce aduce proiectele evanghelice și ecumenice (Căminul Felix, Crucea Albastră, Teen Challenge, Centrul „Onisim”, Dumbrava, Next Steps etc.) în dialog cu dezbaterile mai largi despre statul social, rolul societății civile și politicile sociale. Studiile de caz sunt prezentate explicit ca un „inventar reprezentativ (nu exhaustiv)” de inițiative care ilustrează teza conform căreia mandatul creștin, atunci când este asumat, produce schimbări tangibile în viețile persoanelor și ale comunităților. Ele se sprijină pe rapoarte de proiect, prezentări instituționale, declarații publice și descrieri de activități.

În acest context o limitare a cercetării poate consta în faptul că analiza realizată se sprijină pe o literatură inegal dezvoltată și fragmentară, concentrată mai ales pe anumite tipuri de servicii sociale și pe anumite perioade, ceea ce nu permite obținerea unei imagini exhaustive asupra filantropiei religioase din România. În consecință, inițiativele evanghelice și ecumenice descrise sunt tratate ca studii de caz ilustrative, nu ca bază pentru generalizări statistice la nivel național.

Teza nu își propune, așadar, nici să acopere toate inițiativele sociale evanghelice din România, nici să ofere o evaluare statistică exhaustivă a impactului

lor, ci să prezinte, într-o manieră analitică și teologică, câteva cazuri paradigmatic de angajare socială creștină.

Metodologia de lucru

Din punct de vedere metodologic cercetarea utilizează o abordare calitativă, având forma unui exercițiu argumentativ situat la intersecția dintre istoria gândirii teologice social-politice și analiza textelor biblice care mandatează intervenția socială prin trăirea credinței.

Metodologia calitativă, deși privită mult timp ca „rudă mai săracă” a cercetării științifice, a cunoscut, începând cu jumătatea secolului trecut, o dezvoltare și un set de reguli prin care și-a dobândit validitate și legitimitate științifică.¹ O particularitate importantă este caracterul interdisciplinar și asocierea unor tehnici precum observația, discuțiile individuale, studiul documentelor, analiza de conținut și analiza istorică, aplicabile unor realități sociale și culturale, ceea ce conferă metodelor calitative un statut transversal, capabil să depășească compartimentările disciplinare.²

Lucrarea de față a constat într-un exercițiu argumentativ laborios care combină:

- a) reconstrucția istorică a gândirii teologice social-politice (începând cu Wulfstan și continuând cu teologia publică modernă);
- b) exegeza teologică și analiza tematică a pasajelor biblice care mandatează intervenția socială directă și indirectă prin credința trăită;
- c) analiza de conținut a literaturii de specialitate și a documentelor publice;
- d) prezentarea analitică a proiectelor concrete de construcție și reconstrucție socială.

Un obiectiv major, care a devenit și o provocare metodologică, a constat în identificarea și evidențierea textelor biblice ce mandatează Biserica la acțiune publică. În urma analizei textului biblic se poate trage concluzia că, oricât de incompatibile ar părea logica lumească și cea dumnezeiască, Biserica are datoria de a exista în cadrul unui „parteneriat public-privat” orientat spre edificarea unei infrastructuri etice esențiale pentru supraviețuirea societății.

¹ Denise Jodelet, *Privire generală asupra metodelor calitative*, în Serge Moscovici, Fabrice Buschini (coord.), *Metodologia Științelor Socioumane*, Editura Polirom, Iași, 2009, p. 172.

² Ibidem, p. 173.

Metodele de cercetare folosite au fost analiza de conținut și studiu de caz, fiind prezentate o serie de proiecte sociale realizate sub însuflarea Cuvântului lui Dumnezeu. Acestea ilustrează teza că asumarea mandatării creștine pentru nevoile sociale, de către biserici, lideri sau alți actori creștini, poate produce schimbări semnificative la nivelul persoanelor și al comunităților.

Justificarea alegerii temei

În primul rând, la nivel contextual, studiul răspunde unei evoluții istorice în care Biserica penticostală, cândva ilegală și marginalizată, să ajuns să se bucure astăzi de recunoaștere deplină și de drepturi în România, cunoscând cea mai mare creștere dintre confesiunile creștine. Chiar și în actualul context al globalizării și al relativizării valorice considerăm că asistăm la o reconfigurare valorică, identitară și culturală în cadrul societății românești, reconfigurare care se realizează cu contribuția mișcării evanghelice. Creșterea numărului de școli confesionale, reprezentarea politică tot mai crescută și înființarea primei Școli Doctorale Evanghelice sunt semne că penticostalii au devenit actori semnificativi în cercetare, cultură și viața publică. Analiza dimensiunii lor sociale devine, astfel, o necesitate evidentă.

În al doilea rând, la nivel teologic-academic, teza urmărește să umple un gol în teologia publică românească, în special în articulările ei evanghelice și penticostale. Dacă Ortodoxia și-a dezvoltat propriul discurs de teologie socială, mediul teologic evanghelic nu se prea bucură de studii în zona teologiei publice și nici chiar a teologiei penticostale strict cu referire la spațiul românesc. O teză de doctorat care își propune să identifice și să înțeleagă profilul teologic din punct de vedere cultural, politic și social al penticostalilor din România, are în aceste condiții, un caracter inedit. Teza își propune nu doar să contribuie la teologia socială, politică și publică penticostală, ci și să consolideze cercetarea teologică privind mediul evanghelic românesc în ansamblu.

În al treilea rând, la nivel practic și eclesial, dincolo de componenta științifică, studiul este conceput ca un apel atât la implicare mai intensă, cât și la conștientizarea deficitului societal generat de neimplicare. Neimplicarea este interpretată ca o formă negativă de implicare, o contribuție la deconstrucție, nu la construcție. Prin evidențierea proiectelor concrete care au schimbat persoane și chiar comunități întregi,

teza intenționează să încurajeze bisericile, liderii și actorii creștini să-și asume mandatul public în fața nevoilor sociale.

Impactul scontat al cercetării este dublu. Pe de o parte aceasta își propune să ofere un model teologic fundamentat pentru înțelegerea credinței ca acțiune socială concretă în contextul evanghelic românesc, iar pe de altă parte ea își dorește să pună la dispoziția decidenților și actorilor din societatea civilă exemple de bune practici care pot inspira viitoare politici publice, mai ales în domenii marcate de probleme sociale acute și cronice (adicții, sărăcie, marginalizare, trafic de persoane, reintegrare după detenție).

Concluzie

Prin ansamblul studiilor de caz analizate se arată că credința evanghelică poate funcționa ca un veritabil catalizator al reconstrucției sociale, oferind modele capabile să inspire atât politicile publice, cât și răspunsurile societale mai largi. Crizele societății românești contemporane nu sunt doar indicatori ai unor disfuncționalități structurale, ci și semnale ale nevoii de o implicare mai consistentă a Bisericii, chemată să devină, „mai mult ca oricând, comandamentul logistic pentru pansarea rănilor societății”, și nu să se retragă defensiv în fața valurilor de secularizare.

În acest cadru, penticostalismul românesc are atât rolul, cât și vocația de a funcționa ca „busolă morală”, cu condiția ca liderii să rămână ancorați în adevărul biblic, și nu în alinamente partizane, iar intervențiile publice să își păstreze centrul cristocentric, evitând polarizarea comunității. Credința înțeleasă ca acțiune concretă presupune redescoperirea mandatului Bisericii de a contribui la construirea unei infrastructuri etice și de a oferi, prin cuvânt și faptă, alternative credibile la fragmentare socială, corupție, sărăcie, adicții și exploatare.

În același timp, lucrarea reușește să identifice o serie de provocări care afectează în prezent comunitatea evanghelică, printre care se numără lipsa unei viziuni teologice coerente privind implicarea socială, fragmentarea acțiunilor sociale, absența unei voci publice unificate și tendința către compromisuri politice contraproductive. Referendumul pentru familie din 2018 servește ca studiu de caz pentru aceste disfuncționalități, ilustrând cum absența unei teologii publice mature poate conduce la eșecuri strategice majore. În acest context, lucrarea se dorește a fi o

pledoarie convingătoare pentru dezvoltarea unei teologii publice evanghelice robuste, capabile să articuleze o viziune coerentă despre binele comun și să mobilizeze resursele spirituale și umane ale comunităților pentru transformarea socială. În contextul crizelor multiple ale societății românești contemporane, teza de față demonstrează că bisericile evanghelice posedă atât mandatul biblic, cât și capacitatea practică de a contribui semnificativ la construcția unei societăți mai juste și mai umane.